

Jitka Budíková: Recepční příběh textů Miloše Urbana

(opponentský posudek diplomové práce na oboru Český jazyk a literatura na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Diplomová práce zřetelně deklaruje svůj cíl: zmapovat (a analyzovat) kritickou recepci dosavadních děl Miloše Urbana. Zaměření na ohlasy v rámci kritického diskursu dává smysl v tom, že Urbanova kariéra je příliš krátká na to, aby zakotvil i v literárněhistorických kompendiích či vydatnějším způsobem v učebnicích. Vyčlenění kritického ohlasu diplomantce tedy nabízí ohraničení a koherentní materiál, který práce sleduje v jeho chronologické linii. Její směřování (včetně úvodní teoretizující kapitoly o konkretizaci) je tedy zřetelné a funkční.

Metodologie

Práce vychází z hlediska svého teoretického založení z Vodičkova pojetí konkretizace. Jistě to smysl dává, už i z důvodu, že toto pojetí patří v oblasti teorie mezi české „rodinné stříbro“. Zároveň je ale zjevné, že toto pojetí je víc a víc odsouváno do pozice historického konceptu a že pro sledování kritické recepce soudobého prozaika je třeba vzít v potaz celou škálu kontextových změn, ať už v oblasti mediální, anebo společenské, jež brání tomu dané pojetí prostě přijmout a aplikovat. K tomu bohužel v práci nedochází, a proto má teoretizující vstupní kapitola spíš charakter opakovací rozcvičky či zahřívacího kolečka; tento dojem je umocněn i tím, že jádrem výkladu Vodičkova pojetí konkretizace není četba jeho textů, ale citace a parafráze slovníkového hesla ze Slovníku české literatury po roce 1945. Toto je prohrěšek, který by se neměl vyskytovat ani u prací bakalářských. Práce proto začíná být přínosná až od kapitol věnovaných samotné recepci Urbanových děl. Heuristická práce s materiálem svědčí totiž Jitce Budíkové zjevně mnohem víc než teoretizační výklady.

Přijmout lze diplomantčinu argumentaci, jež vysvětluje redukci materiálovou – důvody, proč některá Urbanova díla v potaz brána nejsou, jsou relevantní. Méně argumentačně „čisté“ je zařazení jedné slovenské recenze z důvodu, že diplomantka chápe Slovensko jako „kulturně velmi blízké“ (s. 9) – zde pocitový důvod myslím podléhá zjevnému argumentu, že jedna je málo – buď by mělo být materiálů ze sféry slovenské recepce víc, anebo nemá cenu onu jednotlivinu brát v potaz.

Práce s odbornou literaturou

Z důvodů, jež lze jen stěží vysvětlit na malém prostoru, chybí problematice zkoumání recepce novodobého díla kanonická kniha či soubor několika knih, jež by tuto problematiku reprezentativně řešily na teoretické úrovni; ani kostnická škola zde neposkytuje použitelný aparát. Proto v tomto ohledu nelze Jitce Budíkové vyčítat, že se opírá spíše o heuristický přístup a že její práce je založena na samotném recenzním materiálu, a nikoli na jeho teoretické konceptualizaci.

Styl a prezentace

Na práci je zjevné, že autorka má prózy Miloše Urbana dobře načtené a že jí tato četba skýtala potěšení. Proto i analýza recenzních ohlasů probíhá v neustálé oscilaci s výkladem samotných děl. Nejde o pasivní sumarizaci ohlasů, ale o jejich výklad jakožto pokusů o vyjádření určitého

individualizovaného čtení. Díky tomuto rysu působí práce čtivě, dynamicky a nesklouzává do nudné výčtovosti a evidování, jak se to často tomuto typu prací stává.

Práci ale zbytečně ruší některé postuláty, jež autorka nijak argumentačně nepodkládá. Např. na s. 26 čteme: „Slomek v závěru dosti subjektivně hodnotí svůj pocit z četby. Vyřknout soud tohoto druhu je v recenzích spíše dosti výjimečné, s něčím takovým se v podstatě nesetkáváme, protože recenze spíše směřují k popisu a objektivnímu hodnocení.“ Chtěl bych při obhajobě slyšet autorčin výklad „objektivního hodnocení“ – dosud jsem totiž žil v dojmu, že hodnocení jedné knihy v rámci krátkého recenzního útvaru je totiž vždy nutně – a přiznaně – subjektivní.

Zbytečná, byť pochopitelná je i autorčina potřeba spory v kritickém přístupu k Urbanovým dílům rozsuzovat, tedy určovat, kdo má pravdu. Např. v souvislosti se *Sedmikostelím* zmíní výklad románového konce jakožto naivistického uzavření (recenze Ondřeje Bezra), aby pak dodala: „Naopak „Urbanův román se tak stává ironickým odsudkem průměrnosti a oslavou výjimečnosti“ (FICOVÁ 2000: 13). Konec je opravdu ironický, do důsledku dovedený vtip.“ (s. 33).

Práci bohužel chybí důslednější editování, které by precizovalo a argumentačně podložilo tvrzení, která jsou občas jen letmo nahozena. Např. na s. 29 čteme: „*Sedmikostelí* je opravdu román, který vychází v době na přelomu, o tom není pochyb.“ Ve větě je hned na dvou místech zdůrazněna nezpochybnitelnost tohoto tvrzení, ale co charakterizuje rok 1999 (kromě blížícího se nového milénia) jako dobu přelomu (a o jaký typ přelomu jde), o tom se lze jen dohadovat. Stejně tak bylo možné důsledněji upravit i závěrečný soupis literatury, který je rozkolísaný (u knih např. někde uvádí nejprve místo vydání a poté nakladatele, jinde je pořadí obrácené), obecně nedodrжуje ani jeden ze způsobů uvádění bibliografického údaje vymezených v platné citační normě (ČSN ISO 690:2011) a občas z nepozornosti mění třeba i název časopisu, např.: „*A2 ISSN 1803*.“ (s. 81).

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práci se podařilo představit a v sumarizované podobě analyzovat recepci děl Miloše Urbana vydaných v desetiletí 1998-2008. Kritický ohlas děl představila zřetelně, v dostatečné šíři a se schopností číst dobové recenze jako svého druhu také specifický žánr literárního života. Oceňuji i schopnost vlastního interpretačního úsudku, který autorce umožňuje držet si od recenzních tvrzení odstup a vnímat je jako určité návrhy, a nikoli jako nezpochybnitelná tvrzení. Jitce Budíkové je evidentně vlastní spíše materiálová práce; v tomto ohledu lze litovat, že zpracovaný materiál ponechala na dodělání těm, kdo jednou mohou tuto práci využít; myslím, že shromážděný materiál by býval umožnil generovat i mnohem obecnější závěry ohledně fungování české literární kritiky v daném desetiletí z hlediska toho, jak se s Urbanovými díly a s jejich začleňováním do dobového kontextu vypořádává.

Práci **doporučuji k obhajobě** a z důvodů rozprostřených v celém posudku navrhuji její hodnocení známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 5. 9. 2015

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.